АҚТӨБЕ ОБЛЫСТЫҚ
ТАРИХИ-ӨЛКЕТАНУ
МУЗЕЙІ

МУЗЕЙ ЖАРШЫСЫ
№1

2023

Ақтөбе облысының мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасы
Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі

МУЗЕЙ ЖАРШЫСЫ

№ 1

Ақтөбе, 2023

УДК 069

ББК 79.1

Д87

Бас редактор
М.Н. Дүйсенғали - Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейінің директоры

Редакциялық кеңес:
Р.А. Бекназаров – тарих ғылымдарының докторы, профессор (Ақтөбе қ.)
А.А. Бисембаев – тарих ғылымдарының кандидаты, доцент (Алматы қ.)
А. Оңғарұлы - тарих ғылымдарының кандидаты (Алматы қ.)
Т.Б. Мамиров - тарих ғылымдарының кандидаты (Алматы қ.)
Г.Б. Ізбасарова - тарих ғылымдарының докторы, профессор (Ақтөбе қ.)
А.М. Мамедов – археология және этнология магистры (Алматы қ.)

Редакциялық алқа:
А.Қ. Ержанов – тарих магистры (Ақтөбе қ.)
Ф.М. Мұстафин – тарих магистры (Ақтөбе қ.)
Ә.Б. Шалманова - тарих магистры (Ақтөбе қ.)

Жауапты хатшы:
Ә.Б. Оразова –археология және этнология магистры (Ақтөбе қ.)

Редакцияның мекен-жайы:
030000 Ақтөбе қаласы, Ораз Тәтеұлы көшесі 3
+7 (7132) 74 21 41, + 7 (7132) 74 21 49
E-mail: aqtobe_muzei_jarshysy@mail.ru

ISBN 978-601-06-9237-4

© Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі, 2023
© «Музей жаршысы» журналы, 2023

Управление культуры, архивов и документации Актюбинской области
Актюбинский областной историко-краеведческий музей

ВЕСТНИК МУЗЕЯ

№ 1

Актобе, 2023

УДК 069

ББК 79.1

Д87

Главный редактор
М.Н. Дуйсенгали - директор Актюбинского областного историко-краеведческого музея

Редакционный совет:
Р.А. Бекназаров – доктор исторических наук, профессор (г. Актобе)
А.А. Бисембаев – кандидат исторических наук, доцент (г. Алматы)
А. Онгарулы - кандидат исторических наук (г. Алматы)
Т.Б. Мамиров - кандидат исторических наук (г. Алматы)
Г.Б. Избасарова - доктор исторических наук, профессор (г. Актобе)
А.М. Мамедов – магистр археологии и этнологии (г. Актобе)

Редакционная коллегия:
А.К. Ержанов – магистр истории (г. Актобе)
Ф.М. Мұстафин – магистр истории (г. Актобе)
А.Б. Шалманова – магистр истории (г. Актобе)

Ответственный редактор:
А.Б. Уразова – магистр археологии и этнологии (г. Актобе)

Адрес редакции:
город Актобе, улица Ораза Татеулы 3
+7 (7132) 74 21 41, + 7 (7132) 74 21 49
E-mail: aqtobe_muzei_jarshysy@mail.ru

ISBN 978-601-06-9237-4

© Актюбинский областной историко-краеведческий музей, 2023
© Журнал «Вестник музея», 2023

МУЗЕЙ ЖАРШЫСЫ
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛ
БІРІНШІ ШЫҒАРЫЛЫМ

ВЕСТНИК МУЗЕЯ
НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
ПЕРВЫЙ ВЫПУСК

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ

Редакциядан 8

АРХЕОЛОГИЯ МӘСЕЛЕЛЕРІ - ВОПРОСЫ АРХЕОЛОГИИ

Мамедов А.М., Дуйсенгали М.Н., Баиров Н.М., Уразмагамбетов Н.Н., Кемешев Е.Е.
Археологические исследования средневекового мавзолея некрополя Едиге в 2021 г 10

Мамедов А.М., Баиров Н.М., Уразмагамбетов Н.Н.
Изучение медресе «Некрополя- мечети Досжан Хазрет 29

Мамедов А.М., Баиров Н.М., Уразмагамбетов Н.Н.
Могильник Курайли III 34

Дуйсенгали М.Н., Мамедов А.М., Баиров Н.М., Кемешев Е.Е.
Памятники гунно-сарматского периода Актюбинской области 38

Дуйсенгали М.Н., Мамедов А.М., Баиров Н.М., Уразмагамбетов Н.Н.
Разведочные работы на территории Шалкарского района 41

МУЗЕЙ КОЛЛЕКЦИЯЛАРЫ - МУЗЕЙНЫЕ КОЛЛЕКЦИИ

Есіркепов Б.С.
Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейінің этнографиялық коллекциясы (музей қоры материалдары бойынша) 49

Кадыльчина А.С.
Коллекция минералов в фондах музея 54

Кадыльчина А.С.
Экслибрис в фондах областного музея 60

Нуркеева Л.С.
Музей қорындағы фото-құжаттар коллекциясын атрибуциялау ерекшеліктері 65

Тауман А.Н.
Музей қорындағы қару-жарақтар коллекциясынан 68

Тауман А.Н., Жұбаныш Р.Ә.
Музей қорындағы неміс әскери қару үлгілері (Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі қоры негізінде 75

Тулегенов О.Ж.
Бейнелеу өнері коллекциясындағы Ақтөбе өлкесі (XX ғасырдың бірінші жартысы 82

МУЗЕЙ ІСІ - МУЗЕЙНОЕ ДЕЛО

Ертемиров А.С.
«Дулығалы дала перзенттері» залының экспозициялануы: Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі бойынша 86
Құлмұқанов М.Е.
«Жас археолог» үйірмесінің үйретері көп 92
Құлмұқанов М.Е.
Авторлық бағдарлама «Жас археолог» үйірмесі 100
Сибгатова Г.К.
Память народа – память каждого из нас 117

ӨЛКЕТАНУ - КРАЕВЕДЕНИЕ

Балқасынова Ә.Т.
Ақтөбеде жасақталған 101 ұлттық атқыштар бригадасының Тарихынан 125
Ержанов А.Қ.
Варшава тас жолы бойындағы ерлік (Ақтөбе қаласында жасақталған 312-ші атқыштар дивизиясына қатысты деректер сыр шерткенде 133
Ертемиров А.С.
XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдыңбасындағы Ақтөбе өңіріндегі халық ағарту ісі 142
Мустафин Ф.М.
Взаимоотношения ойратов с соседними народами и откачевка в западную Сибирь на рубеже XYI-XYII вв 148

ТҰЛҒАЛАР - ЛИЧНОСТИ

Данабаева Ж.Ә.
«Он сегізінші ғасырда отырмын, мені мазалама» немесе жазушының жары Сұлухан Ильясова шерткен сыр 156
Данабаева Ж.Ә.
Мәдениет майталманы 160
Ертемиров А.С.
Ел тірегі – Ер Есет 166
Жумахметов Д.Б.
Бейнелеу өнері коллекциясындағы гравюра: С.Кукуруза мұрасы 172
Нұргалиев Р.С.
Мерейі биік суретші еді 177
Тажбенова С.Б.
История края в судьбе художника 181
Талжанов Қ.Ә.
Жеңіс күнін шалғай жерде қарсы алған медбике (ардагер Айыш Жанұзақова туралы 186
Осанова Ұ.Т.
Өлкетанушы, шайыр Сейітқали Жанғалиевтің қолжазбасындағы өлке тарихының таңғажайыптары 190

Шалманова А.Б.
Мы помним тебя, Алия (из воспоминаний командиров и однополчан об А.Молдагуловой 199

ЕСКЕРТКІШТЕР, ТУРИЗМ – ПАМЯТНИКИ, ТУРИЗМ

Ермұқан Қ.М.
Ақтөбе өңірі мемориалдық кешендерінің тарихы және қазіргі жағдайы 207
Кызылбаева А.Т.
Туризмді дамытудың географиялық негіздері 217

ОҚИҒАЛАР - СОБЫТИЯ

Ержанов А.Қ.
Облыстық музейдегіғылыми-ізденіс жұмыстары туралы 222
Ұлықпанов С.М.
Музей және БАҚ 226

Құттықтау 229
2023 жылдың атаулы күндері 233

АЛҒЫ СӨЗ ОРНЫНА

Қадірлі оқырман!

Қолдарыңызға Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі ұжымының бастамасымен шығарылған «Музей жаршысы» журналының алғашқы нөмірі тиіп отыр. Бұндай басылымның жарық көруі тоқсан төрт жылдық тарихы бар мәдениет ордасының дамуында елеулі оқиғалардың бірі деп білеміз.

Музейлер әр кезде өркениет құндылықтарын жете түсінуге мүмкіндік беретін осыған қатысты әр буын өкілдерінің қоғамдық ойларын тоғыстырған ашық алаң екені анық. Уақыт көші алға жылжыған сайын музейлердің қарышты дамуына жаңашылдықпен кең жол ашылып, жетілген заманауи технологиялар арқылы жәдігерлер сандық форматқа көшірілуде. Бүгінде музейлер тек қана жәдігерлер сақтаған ұрпақ жадының қоймасы ғана емес, өткен мен болашақты жалғайтын ғылыми жобаларды жүзеге асырып келе жатқан ірі зерттеу орталықтарына айналды. Бұл ретте музей қорларындағы сақталып тұрған мәдени-рухани құндылықтардың өз айтары бар екендігін ұмытпағанымыз жөн.

Осы бағытта облыстық тарихи-өлкетану музейінде еңбек етіп келе жатқан ғылыми қызметкерлер мен мамандар музей ісінде кең көлемді мәдени іс-шараларды ұйымдастырумен бірге қорлардағы құндылықтарға қатысты ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізу нәтижесінде қоғамдық ортада өзіндік ой тастап, пікір білдіріп келе жатыр.

Басылымның алғашқы санында музей ісі, музей коллекциялары, археология, тұлғатану, ескерткіштану, туризм бағыттарында бірнеше ғылыми-зерттеу мақалаларын жинақтап ұсынып отырмыз.

РЕДАКЦИЯДАН